

**Ұлттық Банктің базалық мөлшерлеме бойынша
қабылдаған шешімі туралы
ҚР ҰБ Төрағасы Ғ. Пірматовтың
мәлімдемесі
2022 жыл, 27 сәуір, Нұр-Сұлтан**

**Құрметті бұқаралық ақпарат құралдарының
өкілдері!**

Бүгін Ұлттық Банк **баспасөз брифингі** аясында базалық мөлшерлемеге қатысты шешімдерді жариялау жұмысын қайта жандандырады.

Ұлттық Банк **26 сәуірден бастап +/-1 пайыздық тармақ** пайыздық дәлізімен **базалық мөлшерлемені 14%-ға** дейін көтеру туралы шешім қабылдады.

Мұндай шешім экономикадағы **проинфляциялық факторлардың** айтарлықтай өсуіне байланысты қабылданды. Осы жылдың 1-тоқсанында біз **іскерлік белсенділіктің, тұтынушылық және инвестициялық сұраныстың** және экономиканы кредиттеудің **өскенін** байқадық. Бұл факторлар **фискалдық ынталандыру** шараларымен бірге ішкі сұранысты да қолдайтын болады.

Мұндай шаралар шектеулі ұсыныс жағдайында **бағаның көтерілуіне және импорт пен инфляцияның** өсуіне әкеп соғады. Осыған байланысты **инфляцияға қарсы ақша-кредит саясатының** рөлі қазіргі кезде тұтынушылардың қаражат жинақтау әрекетін қолдау үшін маңызды.

Осындай шаралардың көмегімен біз сұраныс пен ұсыныстың **теңгерімді болуына және екі таңбалы көрсеткішке жеткен инфляцияның ретсіз өспеуіне** ықпал ете аламыз.

Сондықтан біз үшін базалық мөлшерлемені көтеру туралы шешім, бірінші кезекте, **инфляцияның өсу үрдісіне жол бермеу** жолындағы

қажетті шара. Өйткені, баға тұрақтылығын қолдау **Ұлттық Банктің негізгі міндеті** болып табылады.

БІРІНШІ – ИНФЛЯЦИЯ ДИНАМИКАСЫ.

Инфляция геосаяси жағдай ушыққан тұста айтарлықтай өсті. Біз геосаяси тәуекелдердің іске асуы, әлемде, сондай-ақ Қазақстанның сауда-серіктес елдерінде бағалардың өсуі және олардың ішкі бағаларға ауысуы аясында инфляциялық қысымның артқанын көріп отырмыз. Мұндай жағдайда жылдық инфляцияның өсуі **12%-ға** дейін жеделдейді. Бағаның өсуі барлық салада байқалып отыр.

Бастапқы кезден **құбылмалылығы шамалы** және тек **орта мерзімді** кезеңде ғана төмендейтін инфляцияның **орнықты құрамдас бөлігінің** елеулі түрде өскенін байқаймыз. Мұны 2022 жылғы наурызда базалық инфляцияға берілген әртүрлі бағалаулар айғақтайды.

Инфляцияға қатысты болжамдар жоғары және тұрақсыз болып қалып отыр. Биыл наурызда респонденттер арасында жүргізілген сауалнама қорытындысы халық **сенімінің төмендеп, инфляциялық күтулердің біршама артқанын** көрсетті. Бір жыл алға инфляцияны сандық бағалау 2022 жылғы наурызда **11,4%** болды.

Инфляциялық күтулердің жоғары болуы инфляцияның **жеделдеуге** бейімділігін күшейтеді. Осыған байланысты жүргізіліп отырған саясатқа және оның инфляция бойынша **мәлімделген мақсатқа жету** қабілетіне **халықтың сенімін арттыру** Ұлттық Банктің басым міндеті болып қала береді. Бұл үшін ақша-кредит саясаты **инфляцияны нысаналы бағдар деңгейіне дейін төмендетуге** негізделуі керек.

ЕКІНШІ – ИНФЛЯЦИЯНЫҢ ІШКІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ФАКТОРЛАРЫ

Іскерлік белсенділік оң тұтынушылық белсенділік кезінде өседі, ол өз кезегінде бағаларға әсер етеді. Биылғы бірінші тоқсанның қорытындысы бойынша, Қазақстанда ішкі жалпы өнімнің өсуі **3-4%-дық әлеуетті** деңгей кезінде жылдық көрсетуде **4,4%** болды.

Бүкіл ел бойынша төтенше жағдай енгізу аясында қаңтарда өсу баяулағаннан кейін ақпаннан бастап экономиканың көптеген салаларында **оң үрдіс** байқалды.

Базалық мөлшерлеменің қазіргі деңгейі **экономиканың өсуіне** теріс әсер етпей, керісінше болашақта **орнықты өсу** үшін қажетті алғышарттар жасайды деп күтеміз.

Сонымен қатар, жоғары **тұтынушылық сұраныс** іскерлік белсенділікті қолдайды, бұл **халықтың нақты табысының** ұлғаюы аясындағы **бөлшек тауар айналымының** өсуімен расталады.

Экономикалық белсенділік кредиттеудің өсіп келе жатқан көлемімен беки түсті. Мәселен, бірінші тоқсанда экономикаға берілген жаңа кредиттердің көлемі өткен жылдың осы кезеңімен салыстырғанда **25,3%-ға**, оның ішінде бизнеске берілген кредиттердің көлемі **19,6%-ға**, халыққа берілген кредиттердің көлемі **32,5%-ға** ұлғайды.

Бұл ретте, 2022 жылғы наурыз айының қорытындысы көрсеткендей, мөлшерлеменің өсуі күшейіп келе жатқан белгісіздік пен кредиттерді беру талаптарының өзгеруі жағдайында кредиттеу үшін тежейтін фактор бола алмайды.

Бұдан былай банк секторы **әлеуетті бірігулер мен қосылуларға**, сондай-ақ халықтың **тұтынушылық әрекеттен жинақтау** әрекетіне ауысуына байланысты қалыптасқан жағдайлар мен өзгерістерге **бейімделуін** жалғастырады.

Экономиканың оң серпіні жағдайында **фискалдық саясат** арқылы сұранысты қосымша ынталандыру жоспарланып отыр, ол жуық арада **проинфляциялық қысымды** күшейтеді.

Республикалық бюджет шығыстары **өткен үш жылда** орташа өсу қарқыны **16,7%** болған кезде 2022 жылы **23,6%-ға** өседі.

Шығыстардың ұлғаюы, негізінен, **Ұлттық қорды** белсенді пайдалану есебінен орын алуда. Мәселен, осы жылы **трансферттерді 4,6 трлн теңгеге** дейін ұлғайту жоспарланып отыр. Бұл көлемді мөлшері жағынан ішкі жалпы өнім **2,5%-ға** қысқарған **2020** жылғы **дағдарысқа қарсы шаралардың пандемия кезіндегі топтамасымен (4,8 трлн теңге)** салыстыруға болады.

Үкіметтің күтулеріне сәйкес, **экономикада рецессия күтілмейді** және Қазақстанның ішкі жалпы өнімі **2,1%-ға** өседі.

Осылайша, экономикадағы оң фискалдық қарқын сақталып, ол биылғыдай **2023** жылы да инфляциялық қысым көрсетеді.

Бұл ретте республикалық бюджет тапшылығын **Ұлттық қордың** активтері есебінен қаржыландыру **айырбастау бағамына** қолдау көрсеткенімен, **импортқа сұраныстың** өсуіне және **фискалдық позицияның** әлсіреуіне алып келуі мүмкін.

ҮШІНШІ – ИНФЛЯЦИЯНЫҢ СЫРТҚЫ ФАКТОРЛАРЫ

Сыртқы секторда инфляцияның жаһандық деңгейде қарқын алуы үздіксіз жалғасып келеді. Оның өсуіне азық-түліктің қымбаттауы айтарлықтай үлес қосады. Биыл наурызда **ФАО азық-түлік бағаларының индексі 1990** жылдан бері **ең жоғары деңгейге** жетті. Өткен жылдың өзінде ол **33,6%-ға** өсті. Азық-түліктің әлемдік бағасы 2022 жылы да, 2023 жылы да жоғары деңгейде қалады деп күтілуде.

Азық-түлік пен шикізаттың негізгі нарықтарындағы сұраныс пен ұсыныс арасында дисбаланс байқалады. Бұл **геосаяси дағдарыс,** тыңайтқыштардың жоғары бағасы, сондай-ақ **тауар жеткізу жолдарындағы** проблемалар аясында орын алып отыр.

Мұнай бағасы да жоғары деңгейде қалып отыр. Әлемдік нарықта болжамдар аздап төмендеу жағына қарай қайта қаралуда. Бұл ретте, сарапшылардың болжамы бойынша, **мұнай бағасы 2022-2023** жылдары орташа есеппен **90-100 доллар** аралығында қалыптасады.

Осындай болжамның әсерінен дамыған экономикаларда және негізгі сауда әріптес елдерінде инфляция айтарлықтай өсті, бұл импортталатын инфляцияның көтерілуіне ықпал етеді.

Тұтынушылық белсенділіктің оң серпіні кезінде сұраныс пен ұсыныстың алшақтығы күшейеді. Бұл **жоғары жаһандық инфляцияның** басты себептерінің бірі болып саналады.

Халықаралық валюта қорының болжамы бойынша, **2022 жылы жаһандық инфляция жоғары болып қалады. Дамыған елдерде инфляцияның** өсуі бойынша болжамдық көрсеткіш 3,9%-дан **5,7%-ға** дейін, ал **дамушы елдерде** – 5,9%-дан **8,7%-ға** дейін артады. Инфляцияның жоғары деңгейде орнығу тәуекелдерінің артуы бойынша дамыған елдер өздерінің алдағы іс-әрекетіне қатысты ақша-кредит талаптары мен риториканы күшейтуде.

* * *

Қорыта келе, проинфляциялық тәуекелдер экономикадағы оң көрсектіштер негізінде елеулі фискалдық ынталандырумен байланысты болатынын атап өткен жөн. **Азық-түліктің әлемдік бағасының** өсуі, жоғары және тұрақсыз **инфляциялық күтулер**, сондай-ақ геосаяси жағдай аясында **тауар жеткізу жолдарындағы өзгерістер** инфляцияға қосымша қысым көрсетіп келеді. Тұтыну бағаларының өсуіне **сауда-серіктес елдерде**, атап айтқанда Ресейде **инфляцияның** жеделдеуі де ықпал етеді.

Құрметті журналистер!

Бүгінде біздің бағалауымыз **базалық мөлшерлемені көтеру инфляцияның өсу үрдісін баяулату және одан әрі күшейту үшін қажет екенін** көрсетеді.

Бұл ретте базалық мөлшерлеме деңгейі жөніндегі кезекті шешім теңдестірілген шешімге жатады және оның экономикалық белсенділікке ықпал ету деңгейін ескере отырып қабылданды. Біз оның **кредиттеу мен экономикалық өсу қарқынына айтарлықтай қауіп төндірмейтінін**, бірақ **инфляцияны бақылау үшін өте қажет екенін** атап өтеміз.

Базалық мөлшерлеменің белгіленген деңгейіне қатысты айтар болсақ, қазіргі уақытта оның **оңтайлы шешім болғанын толық айта аламыз** және бүгінгідей **қалыптасқан жағдайға толық сәйкес келеді**. Жұмсартылған ақша-кредит саясаты уақытша пайдалы болғанымен, **ұзақ мерзімді перспективада кері салдарға ұшыратуы мүмкін**.

Біз мөлшерлемені көтере отырып, теңгедегі активтердің тартымдылығын да арттырамыз. Бұл **халықтың тұтынушылық әрекеттен жинақтауға қарай ауысуын** қолдайды.

Сонымен бірге, **инфляциялық күтулердің** бағытын, инфляция, жиынтық **сұраныс пен импорт** бойынша жаңартылған болжамдарды, сондай-ақ қосымша инфляциялық күтпеген өзгерістерді іске асыру **тәуекелін** ескере отырып, **ақша-кредит талаптарын** одан әрі күшейту үшін кеңістік сақталады.

Базалық мөлшерлеме бойынша **келесі шешім** кезекті болжам раундының нәтижесін ескере отырып, **2022 жылы 6 маусымда** Нұр-Сұлтан қаласының уақыты бойынша сағат 15:00-де жарияланады.

Назарларыңызға рақмет!